

Fills per encàrrec

El món assisteix a una revolució de la manera com, convencionalment, hem entès la maternitat. Ventres de lloguer, selecció d'embrions, inseminacions artificials de dones solteres... esdevenen com més va més habituals.

A voltes amb finalitats terapèutiques, a voltes per a donar resposta a noves demandes socials, la ciència obre possibilitats que plantegen no pas pocs dilemes ètics.

Taylor feia segon de primària quan el seu concepte del món va començar a trontollar. “La mare tindrà un nen. I el vol vendre!”, va explicar llavors, fa set anys, a la seva mestra.

“Ha estat difícil per a ell. Senzillament no ho podia entendre”, diu Shannon Hallman mentre es passa la mà per la panxa. Torna a estar embarassada, el segon embaràs per encàrrec. I aquesta vegada, diu, tothom està emocionat.

Tothom vol dir, en aquest cas: el seu marit Randy, Taylor, la seva germana i, evidentment, els pares de la criatura. La foto dels dos homes que volen recollir a l'estiu el seu primer fill és emmarcada a la sala d'estar. “Aquesta és la nostra parella”, diu Hallman, i mostra un somriure radiant. “N'estem molt, de tots dos.”

Els Hallman viuen a Simi Valley, una petita ciutat a les muntanyes de Califòrnia del Sud, en un modest bungalow. Fan vida senzilla: Randy treballa en una fàbrica i Shannon té cura de dos nens petits.

A part, guanya diners amb l'embaràs. La feina com a mare de lloguer li aporta 30.000 dòlars, aproximadament. Però no van ser decisius tan sols els diners; podria guanyar aquesta mateixa quantitat amb una altra feina normal.

“És que m'encanta estar embarassada”, diu Hallman. Amb tant d'entusiasme, fins i tot ha pogut batre les objeccions del seu marit; ell no estava pas gaire content, de primer. “Deu ser cosa dels homes. Delimitació del territori propi. No volen que la seva dona gestii els fills dels altres”, diu ella, per bé que no ho comprèn del tot.

Fa aproximadament un any, Hallman va conèixer Morten i Morten, dos noruecs gais amb un gran desig de tenir nens. Una agència de Los Angeles va organitzar la trobada entre ambdues parts: un metge i un advocat d'Oslo i la dona treballadora, una combinació poc convencional. Primer l'agència els va informar sobre qüestions mèdiques i jurídiques. Després Hallman i els dos futurs pares van anar sols a dinar.

No va ser una trobada fàcil, tot i que es van entendre bé immediatament. Fan de mal tractar, evidentment, unes qüestions tan delicades, tot just acabats

Nens per encàrrec

Com? Als EUA no és cap problema: empreses californianes procuren mares de lloguer, donacions d'esperma i òvuls. El negoci s'expandeix amb clients estrangers.

de conèixer. Què passaria si —cosa freqüent en inseminacions artificials— la mare de lloguer es quedés embarassada de tres o quatre bessons? Les dues parts veurien bé un avortament parcial (als EUA s'anomena *selective reduction*)? Què farien en cas que l'embrió tingués una malaltia congènita greu?

“Jo no sóc Déu. És fill d'ells. Ells hi esmerçaran el temps, els diners i la seva vida. Si no poden criar un fill amb necessitats especials, jo no els hi puc obligar”, diu Hallman. Cada diumenge va a missa, on mai ningú no s'ha queixat que gestii el fill d'una parella homosexual. L'embaràs evoluciona tal com era previst: primer es va fecundar l'òvul d'una donant anònima amb l'esperma barrejat dels dos noruecs, després es va implantar l'embrió a Shannon Hallman. El naixement serà a mitjan agost.

Quan es tracta de tenir nens, els Estats Units són un país amb possibilitats il·limitades. Hi ha empreses que fan de mitjanceres entre mares de lloguer i dones infèrtils o parelles de gais que volen ser pares. Els bancs d'esperma ofereixen un catàleg de donants ben ampli i orientat al client: classificat per color de pell, físic, educació i perfil emocional. Les clíniques de fertilitat poden ajudar a triar el sexe del nadó i

engendrar nens sense malalties congènites greus.

En general, per sobre hi ha les agències, que combinen tots els elements necessaris i s'encarreguen de la paperassa del contracte.

Un nadó costa, en total, entre 120.000 dòlars i 200.000 si es vol o es necessita donació d'òvul, d'esperma i mare de lloguer. En canvi d'això, els clients poden influir en els hàbits alimentaris de la mare de lloguer o tenir el dret de rebre la llet materna mitjançant el servei d'enviament FedEx.

El ventall de clients és tan variat com la societat mateixa. A banda del matrimoni convencional amb problemes de fertilitat, d'un temps ençà hi ha hagut una forta crescuda en la demanda per part de parelles gais i lesbianes; als EUA, els seus nadons s'anomenen *gaybies*. També guanyen importància les mares solteres que fan realitat el somni de tenir fills pel seu compte; per exemple, novaiorqueses amb gran carrera professional que a darrera hora decideixen de tenir un nen. En l'àmbit del sector, en diuen *single moms by choice* ('mares solteres per elecció').

I, finalment, la mundialització és un altre fet que també aporta nous negocis al país. Les regulacions estrictes d'Europa i de més llocs fa temps que han donat una embranzida al turisme de la inseminació. Ara la davallada del dòlar ha originat un *baby boom* en tota regla: algunes agències dels EUA ja facturen el 40% del negoci amb clients de l'altra banda de l'oceà. Les sessions informatives que tenen lloc regularment a Londres, Frankfurt o París compten amb una assistència notable.

Un dels proveïdors més importants del sector té seu a Califòrnia, on hi ha la legislació més liberal en qüestió de reproducció assistida. Aquí, a Los Angeles, Andy Vorzimer dirigeix l'empresa Egg Donation Inc. (és a dir, 'Donació d'òvuls SA'). Vorzimer, d'uns quaranta anys i amb aires de jurista *cool*, gairebé no pot absorbir totes les ofertes que rep: només l'any 2005, es van oferir 40.000 dones per donar d'òvuls, moltes de les quals segurament amb l'esperança de fer diner fàcil.

Però la qüestió no és tan senzilla com sembla; i no únicament perquè la

Rothman, venedor d'esperma: "75 dòlars per cada ejaculació acceptable."

majoria de les aspirants a donant no superin les proves d'aptitud. Només una de cada 28 té l'edat adequada, està sana, compta amb una bona predisposició genètica i té la capacitat de produir prou òvuls per cicle.

Vorzimer està irritat per la competència que insereix anuncis a revistes universitàries i ofereix compensacions fins a 50.000 dòlars per donació a estudiants de 18 anys. "És una vergonya", diu, perquè les noies joves no tenen ni idea dels tractaments hormonals que això els implica.

Trisha té 24 anys, ulls grans i rodons i unes dents blanquíssimes. "Sóc una noia feliç i sempre tinc un somriure a la boca", descriu al seu perfil a internet.

A Scarlett, 27 anys, li agrada ballar,

tocar el piano i llegir, sobretot Oscar Wilde. A més, li agrada veure cinema contemporani espanyol. Les seves característiques principals són, segons el perfil, "llavis carnosos, cames esveltes i ulls ametllats".

Trisha, Scarlett i centenars de dones han penjat el seu perfil a internet. L'oferta és tan variada com desconcertant. Cabells rossos, ulls grisos, pell negra, pell blanca, cristianes, budistes, cambreses, treballadores de bancs: no hi falta res. El lloc web d'Egg Donation Inc. és una espècie de MySpace o Match.com de la indústria dels nadons, és el centre de contactes per a tothom qui vulgui un fill i no en pugui tenir per la via natural.

No és fàcil de trobar l'òvul adequat

per al fill desitjat. Les parelles que han triat aquesta via expliquen l'experiència amb una barreja de vergonya i ironia: els llargs vespres davant la pantalla de l'ordinador, les discussions interminables, l'intent de retrobar un punt comú emocional, intel·lectual i físic entre la donant i un mateix.

És possible d'organitzar trobades per conèixer-se, però no a tothom li ve de gust i molts s'estimen més deixar-ho estar.

Sherman Oaks, un barri residencial benestant de Los Angeles. Palmeres, jardins ben acondiciats. Recorda una escena de *Desperate Housewives*. La dona que es presenta a l'M Street Coffee per a l'entrevista és esvelta, gairebé té cos de model; els cabells bruns natu-

EL TEMPS

Hallman, mare de lloguer, amb els seus fills i Morten, el client: "M'encanta estar embarassada."

als li cauen damunt les espatlles. Porta les pestanyes i les celles ben definides i la cara perfectament maquillada.

Sarah, de 24 anys, tot just ha acabat la formació professional d'infermera. Viu amb el seu xicot Jeffrey al mateix veïnat. No beu, no fuma, no va a bars ni a discoteques. "I'm a girly girl!", explica, que ve a dir que és una noia com cal.

A més, està embarassada de cinc mesos. Però, de fet, no n'està gaire segura. *Embarassada* no és el terme correcte.

L'octubre de l'any passat una parella de Houston, a Texas, es va decidir per la donant número 20.299. "Es van conèixer en un acte benèfic de la seva església", diu Sarah. Tots dos treballen en l'àmbit de la investigació, la muller d'ajudant de laboratori. No en sap res més, dels futurs pares en l'anonimat.

I l'altra banda? Potser als texans els va agradar que Sarah digués al qüestionari que resa i que creu en el més enllà. La donant, infermera -la mare gestant i que educarà el nen, assistent de labora-

tori: això també lliga. O només va ser decisiu el físic?

A Sarah i a la receptora dels òvuls els van recepar la píndola anticonceptiva alhora per sincronitzar el cicle menstrual de totes dues. Un tractament hormonal de deu dies va servir per a estimular la producció d'òvuls de Sarah. Llavors va fer un viatge d'una setmana a Houston, on hi havia els metges que tractaven la receptora. Li van extreure 20 òvuls, dels quals 15 eren madurs. 13 es van poder inseminar amb l'esperma de l'home de Texas.

Això va ser divendres, 14 de desembre. Sarah havia complert la part que li tocava. Estava cansada de l'anestèsia, va tornar a l'hotel i va dormir la resta del dia. L'endemà de matí va agafar un vol de tornada cap a Los Angeles.

La donant 20.299 no vol tenir contacte amb el seu fill; per això no vol que aparegui el cognom a la premsa. De fet, "el seu fill" tampoc no és el terme correcte.

"Jo no sóc la mare", diu Sarah. "Pot ser el meu material genètic. Però la mare és la dona que educarà el nadó."

El contracte ja diu, de totes maneres, que ella no té cap responsabilitat ni cap dret pel que fa el nadó de Houston ni els onze o dotze embrions que van produir-se durant el procés. Ara pertanyen a la parella de Texas, que pot congelar-los i fer-los servir per a futurs fills. Pot regalar-los a una altra parella. Pot fer-los destruir. "Poden fer-ne allò que vulguin", diu Sarah.

Però ella què en pensa, d'això?

"M'està bé", diu. Llavors fa una pausa. "De fet, tampoc no ho vull saber exactament."

El Hunington Reproductive Center és una clínica de fecundació de Los Angeles, una de les més grans de tot Califòrnia. La doctora Susan Sarajari i els seus deu companys organitzen unes 3.000 inseminacions in vitro cada any -un negoci habitual des de fa temps. Però la clínica és al mateix temps un laboratori d'idees. Els metges entren camins que són o bé més aviat desconeguts o bé molt polèmics.

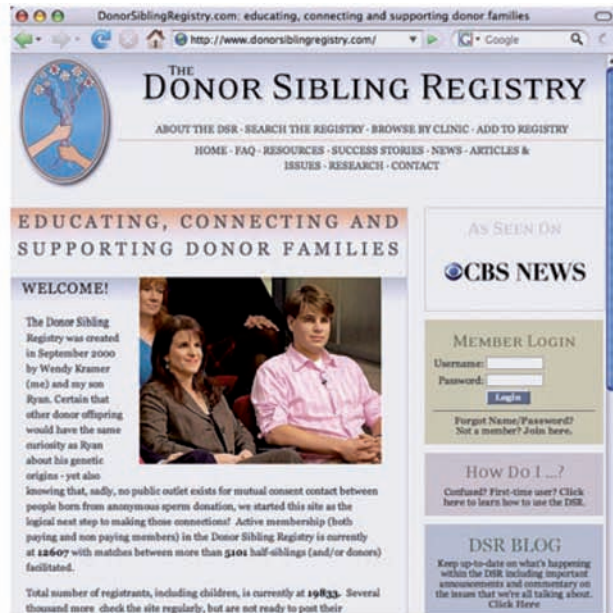
Per exemple, pel que fa la congelació d'òvuls. La tecnologia ha avançat molt en molt poc temps. "És una activitat en auge", diu la doctora Sarajari. Sobretot hi mostren interès les pacients joves i solteres. Així s'ocupen del futur amb antelació i després no els sobrevé el pànic d'última hora. En l'argot mèdic se'n diu *assegurar la fertilitat*.

O bé l'avaluació d'embrions. Per als seus pacients, la doctora Sarajari gairebé sempre fecunda una bona quantitat d'òvuls, a fi de poder tenir més tria. Després de la fecundació, els embrions creixen entre tres dies i cinc al laboratori. A continuació, són dividits amb cura en quatre classes de qualitat A, B, C i D. Els embrions amb les cèl·lules més nítides reben la nota màxima.

Abans d'implantar els guanyadors, es poden fer més proves. Una cèl·lula humana conté 24 cromosomes diferents. "Podem analitzar-ne fins a 12 per detectar anomalies o malalties hereditàries", diu la doctora Sarajari. A la seva consulta ja és més o menys un procediment rutinari per a desclassificar embrions. "Sé que des del punt de vista ètic es pot debatre molt sobre això -diu la metgessa, d'origen

Kramer, receptora d'esperma, amb el fill Ryan. A la dreta, banc de dades de germans: quatre germanastres trobades per internet.

alemany—, però penso que així podem evitar molt de patiment i molta mortalitat infantil.”

Dins la proveta, també es pot determinar el sexe. No obstant això, els metges de Huntington no permeten l'elecció a tots els pacients. Només als pares que ja tenen fills. “Nosaltres en diem *family balancing*”, explica la doctora.

Finalment la resta d'embrions, en general, es congela. Hom calcula que hi ha emmagatzemats més d'un milió d'embrions als dipòsits de refrigeració de les clíniques dels Estats Units.

Ryan Kramer tenia més o menys deu anys quan va començar a demanar amb insistència pel seu pare. Eren preguntes que la seva mare, Wendy, no podia respondre.

Havia concebut el seu fill gràcies a una donació anònima l'any 1990. El seu marit de llavors era estèril. Un any després del naixement de Ryan, el marit va desaparèixer de la seva vida. D'aleshores ençà, mare i fill viuen sols en una petita ciutat prop de Denver, Colorado, on Wendy treballa d'assessoria fiscal.

La cerca del pare biològic de Ryan va convertir-se en un projecte que li va capgirar la vida del tot. Va començar fent recerques per internet fa més o menys deu anys. Wendy Kramer va buscar pistes per tota la xarxa, va publicar anuncis a grups de Yahoo amb el nom del banc d'esperma que havia uti-

litzat i el número de donant, el 1.058.

Va ser inútil.

L'únic que la mare va poder constatar va ser que al món hi havia més persones, nens i joves, en cerca dels seus orígens.

Així doncs, va obrir un lloc web, el Donor Sibling Registry ('registre de germans per donació'). En principi era pensat com una petita borsa d'informació i contactes, punt de trobada per a tots aquells que han estat engendrats gràcies a una donació d'òvuls o d'esperma. Pensava que li agradaria que Ryan pogués trobar un germanastre o una germanastra.

Ja hi ha gairebé 20.000 persones que s'han registrat deixant dades de contacte, el nom del banc de donació o el número de donant.

Cada dia, dos o tres desconeguts es troben i descobreixen que són mig germans. Són més infreqüents els casos en què s'estableix un enllaç entre donants i descendents, encara que també passa. En total s'ha arribat a més de 5.000 contactes.

També els Kramer van tenir notícies després de tant d'esperar. El març de l'any passat una família de Nova York va introduir les seves dades al lloc web.

Bingo! Ryan havia trobat una germanastra. En menys d'una hora les mares es telefonaven; poc després també es van telefonar Ryan i Anna,

que llavors tenien 16 anys i 13, respectivament.

“Simplement ens vam dir ‘hola’ i vam començar a parlar” explica Ryan. “Va ser massa, una experiència increïble. Al cap i a la fi compartim la meitat del nostre ADN.”

A l'estiu totes dues famílies es van trobar per primera vegada, a Nova York, per passejar pel Central Park. Van comparar la fesomia de tots dos; els ulls i la barbeta s'assemblaven. Van parlar de la vida a Colorado i a la zona rural de prop de Nova York. “Aviat ens vam sentir com si fóssim amics de feia temps”, diu Ryan.

No obstant això, encara no s'havia reunit tota la família. Ryan, que ara té 18 anys, sap que té una altra germanastra a Califòrnia. Van establir contacte diverses vegades per correu electrònic, fins que la mare d'ella ho va descobrir i va prohibir-los-ho. Una altra parella que havia tingut fills gràcies al donant 1.085 va voler intercanviar informació sobre possibles malalties infantils o hereditàries. Però les filles, d'11 anys i 14, no se n'havien d'assabentar; descobreixen que són fruit d'una donació d'esperma.

El banc d'esperma també va aportar informació dient que al donant 1.058 se li atribueixen nou fills.

De l'home que va fer la donació no se'n té cap pista.

“Si algú, tot d'una, es troba una pa-

EL TEMPS

Sarah, donant d'òvuls: "La mare és la dona que educarà el nadó."

rentela biològica tan gran, com ho ha de pair? No és gens fàcil –diu Wendy Kramer–; deuria quedar aclaparat”.

Gràcies al Donor Sibling Registry s’han format grups de 30 persones, 40 i 50. Algunes es troben repartides per tot el món. El grup més gran té, fins ara, 105 germanastres -tots del mateix pare biològic.

Cappy Rothman és segurament el pioner més destacat de la indústria americana de la fecundació.

Té el banc d’esperma més gran dels Estats Units. L’any 1977, any de la fundació, el magatzem provisional per al semen era una habitació dels mals endreços. Ara ja són 30.000 flascons

d’esperma l’any, que s’acumulen al California Cryobank, Inc.

L’oferta és gairebé interminable i es troba congelada en enormes tancs metàl·lics. El doctor Rothman presenta els comptes amb orgull: cada tanc té capacitat per a 20.000 flascons i cada flascó conté 60 milions d’espermatozoides. Una capacitat milionària, fins i tot bilionària, explica. “Amb això es podrien engendrar nens durant centenars d’anys”, diu el doctor.

Abans les inseminacions artificials eren un procés purament mèdic. En general, les parelles volien només un donant que s’assemblés tant com fos possible al marit estèril; la decisió

requeia únicament en metges com el doctor Rothman.

Ara s’ha convertit en una indústria de serveis globalitzada. Únicament Cryobank ja presenta més de 250 donants per catàleg. Els clients d’arreu del món poden fer realitat gairebé qualsevol desig.

Normalment això vol dir: joventut, salut, atractiu i intel·ligència. “La nostra sucursal de Cambridge se situa a mig camí entre Harvard i el MIT; a Palo Alto som directament davant del campus de Standford”, explica el metge. Esperma d’elit provinent de les universitats d’elit.

El doctor Rothman paga 75 euros per cada “ejaculació acceptable”. A més, els donants reben com a recompensa valors per anar al cinema o a l’Starbucks. Exigeix als estudiants inclosos al catàleg que vagin al banc entre dues vegades i tres per setmana durant un període aproximat d’un any i mig.

“La societat ha canviat”, explica el metge, i els clients s’han tornat més exigents. Un 57% són parelles lesbianes i dones solteres que volen tenir nens pel seu compte.

Els homes estèrils i les seves mullers en general volen enllestir la qüestió de l’esperma com més aviat millor i després oblidar-se’n.

En canvi, segons l’experiència del doctor Rothman i dels treballadors que assessoren els clients, les lesbianes i les dones solteres valoren una oferta àmplia a l’hora de comprar l’esperma. Volen un perfil del donant detallat que inclogui el caràcter, la família i l’educació, com més complet millor. “És semblant al procés de buscar parella”, diu el doctor.

Per això ara s’esforça a ampliar el catàleg al màxim. Pensa que els bombers, policies i auxiliars d’infermeria podrien ser un bon reclam. Des de l’11 de setembre del 2001 han adquirit estatus d’herois. Després vol guanyar-se com a donants també artistes, músics i ballarins.

“Sempre pensem a innovar –diu el doctor Rothman–; si ignoréssim les exigències dels nostres clients, oferiríem un servei pèssim.”

Frank Hornig

Traducció de M. Mercè Ardiaca